

Embargo tot vrijdag 19 mei 2017, 13.30 uur.

Onderwerp Groninger Forum, actualisering Programma van Eisen

Steller M.O.S. Floor

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 63 13 Bijlage(n) -

Ons kenmerk 6343922

Datum 17 mei 2017 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

In 2019 opent het Groninger Forum aan de Nieuwe Markt. Hiermee wordt Groningen een attractie rijker met uitstraling en impact op stedelijk, regionaal en (inter)nationaal niveau. Uiteraard willen we een stevige instelling neerzetten. Met deze brief informeren we u over hoe we het Forum duurzaam van een pakkende programmering en een gezonde exploitatie willen voorzien.

Als opmaat naar de opening stelde uw raad in 2012 een Programma van Eisen ('PvE') voor het Forum vast (OS 12.3040009). In een actualisering (OS 13.3939907) gingen we onder meer in op de exploitatie vanaf de opening. Met deze brief informeren we u over inhoudelijke en financiële ontwikkelingen rond het PvE. Gelijktijdig leggen we u een voorstel voor ter financiering van de inrichting van het Forum.

In deze brief gaan we in op de volgende vragen:

1. Waarom het Programma van Eisen actualiseren?
2. Waarom het Groninger Forum?
3. Wat gaat het Forum straks bieden?
4. Waar staan we nu? (actualisering Programma van eisen)
5. Wat stellen we voor over het inventaris van het Forum?
6. Hoe staat het met de Forumexploitatie?

1. Programma van Eisen

Met uw raad is afgesproken tot de opening van het Forum de verwachtingen en voortgang vast te leggen in een door u vast te stellen Programma van Eisen. Uiteraard vraagt dit PvE regelmatig bijstelling. Zo gingen we in 2012 nog uit van opening in 2017, maar is dit door de aardbevingsproblematiek inmiddels achterhaald. Ook speelt de organisatie van het Groninger Forum doorlopend in op nieuwe ontwikkelingen en werkt zij haar plannen verder uit, onder meer op basis van onze nieuwe cultuurnota 2017-2020. Tot slot informeerden we u in onze brief van december 2013 (OS 13.3939907) over de

toekomstige Forumexploitatie. We hebben dit de afgelopen periode verder uitgewerkt en informeren u over de resultaten, als onderdeel van deze 'update' van het PvE.

2. Waarom het Forum

Voordat we op de inhoud ingaan, lichten we toe waarom we ook alweer voor het Forum hebben gekozen. Het is voor onze stad van groot belang het centrum voor een brede doelgroep aantrekkelijk te houden. Daartoe hebben we troeven als een historische binnenstad, een divers winkelbestand en een breed cultuuraanbod. Tegelijk moeten we een antwoord formuleren op trends als de sterk toenemende onlineverkoop. We kunnen ons Groningen immers niet voorstellen zonder bruisend stadshart.

Daarbij speelt dat het oostelijk gebied direct naast onze Grote Markt tot voor kort weinig aantrekkelijk was. Een parkeergarage en donkere steegjes waren nauwelijks een passende invulling te noemen voor zo'n prominente plek. Met de ontwikkeling van de Oostwand slaan we twee vliegen in één klap: we vergroten de aantrekkingskracht van de binnenstad en blazen een veronachtzaamd deel nieuw leven in.

Met onze aanpak van de Oostwand investeren we dus in de toekomst van de stad. Met in het verlengde van de Vismarkt en de Grote Markt een mooi extra plein, uitbreiding van ons winkel- en horecabestand, een hotel aan de Grote Markt, een centraal gelegen parkeergarage en een toegankelijker centrum voor amateurkunst (Vrijdag). Mensen hier naartoe krijgen, vraagt een aansprekend boegbeeld. Dat wordt het Groninger Forum.

Ook het Forum zelf wijst vooruit. Het verenigt een aantal basisvoorzieningen op een manier die aansluit bij de 21e eeuw. Onderdelen als het Stripmuseum en de bibliotheek- en filmvoorziening krijgen vorm volgens de nieuwste inzichten en moeten elkaar gaan versterken. De uitkomst moet méér worden dan de som der delen, zeker in samenspel met culturele burens als Grid en Vrijdag en natuurlijk het eigenzinnige gebouw.

3. Visie en inhoud

De opening van het Forum nadert met rasse schreden. Zoals uw raad uit eerdere brieven en presentaties weet, is iedere vierkante meter van het gebouw bezet. De focus is verlegd van de huidige programmering naar de inhoud vanaf 2019, waarop zowel qua mankracht als financiën is ingezet. Het Forum is kortom klaar voor de start.

Het Forum wordt een laagdrempelige instelling, gericht op de toekomst en de actualiteit. Informatievoorziening en technische innovaties krijgen een centrale rol in het aanbod, dat de bezoeker wil informeren en uitdagen tot meningsvorming. Op deze wijze wil het Forum bijdragen aan de ontwikkeling van '21th Century Skills'. Deze omvatten niet alleen zaken als digitale kennis en mediawijsheid, maar bijvoorbeeld ook kritisch en creatief denken: vaardigheden die evenzeer van belang zijn in de hedendaagse als de toekomstige maatschappij.

Het Forum huisvest centraal gelegen basisvoorzieningen als de Stadsbibliotheek en een filmhuis, maar brengt tegelijkertijd interactieve, integraal vormgegeven programma's rond actualiteit, populaire cultuur, kennis en technologie. Dat kan gebeuren in de vorm van (inter)nationale exposities, films, documentaires, fictie, informatie, debatten en talkshows, literaire evenementen, presentaties en manifestaties, gepresenteerd op een

breed aansprekende wijze, die zowel informeert als vermaakt. In paragraaf 3 (update PvE) gaan we dieper in op de inhoud.

Van binnen en buiten moet het Forum (naar een ontwerp van het Amsterdamse NL Architects) spectaculair worden. Het gebouw telt tien verdiepingen, is zeven dagen per week open, en toegankelijk voor iedereen. Er komen twee expositiezalen met ruimte voor 'blockbusters', een VVV-winkel en het Nederlands Stripmuseum 'nieuwe stijl'. De top biedt een *skylounge* met restaurant en een dakterras met openluchtbioscoop. Vanaf het dak is er een prachtig uitzicht over de historische binnenstad. Onder het Forum komt een parkeerkelder met ruimte voor zo'n 380 auto's en 1200 fietsen.

Bedoeling is dat het Forum zich in 2019 meteen op de kaart zet. De eerste klap is immers een daalder waard. De stichting Groninger Forum heeft hiervoor kunnen sparen, door de koerswijziging die destijds door de huidige directeur is ingezet ('focus verleggen naar de toekomst'). Daardoor is nu een half miljoen euro beschikbaar om het eerste jaar 'te knallen'. Dit moet het Groninger Forum vanaf de start liefst internationale bekendheid geven én op een goede manier bij de Stadjer introduceren.

Samengevat:

- Het Groninger Forum slaat een brug tussen publiek, technologie en kennis.
- Het Groninger Forum biedt de nieuwsgierige bezoeker de mogelijkheid zichzelf te ontwikkelen, op de hoogte te blijven en kennis op te doen.
- Het Groninger Forum is een wereldse ontmoetingsplaats waar het publiek inspiratie en nieuwe ideeën kan opdoen.
- Het Groninger Forum heeft een breed aanbod van culturele activiteiten waarbij beleving en ervaring (interactiviteit) een belangrijke rol spelen.
- Het Groninger forum faciliteert groepen en individuen (uit de stad), staat open voor samenwerkingen en spreekt een brede doelgroep aan.
- Het Groninger Forum is een flexibele organisatie. Zowel programmering als gebouw kunnen vrij eenvoudig aanhaken of schakelen bij de actualiteit.
- Het Groninger Forum(-gebouw) wordt een belangrijke toeristische attractie voor Groningen.

3. Actualisering PvE

In deze paragraaf vermelden we de laatste ontwikkelingen rond het PvE, aan de hand van de volgende onderwerpen:

- a. Programmering.
- b. Bibliotheekwerk.
- c. Stripmuseum.
- d. Publieksbereik.
- e. Organisatie.
- f. Bedrijfsvoering.

a. Programmering

Belangrijkste nieuws rond het Forum was de afgelopen tijd het aardbevingsbestendig maken van het gebouw. Hierdoor is de opening twee jaar verschoven. Uiteraard heeft de Forum-organisatie ondertussen verder gewerkt aan de inhoudelijke invulling. De functies van de partijen die opgingen in het Groninger Forum (filmtheater Images/stichting Liga 68, Stadsbibliotheek en Volksuniversiteit Groningen) zijn meer eigentijds ingevuld en

sluiten beter aan bij de wensen van het hedendaagse publiek. De focus ligt op actualiteit, populaire cultuur, kennis en technologie, maar niet minder op plezier en ontmoeting. Er waren succesvolle activiteiten als het Roald Dahl festival, Election Night USA en het IFFR én er zijn nieuwe concepten ontwikkeld. We lichten er drie toe:

1. Forumlab: de plek om spelenderwijs ('stealth learning') in aanraking te komen met nieuwe technieken en oude ambachten. De nieuwe (technologische en ICT) ontwikkelingen die het hedendaagse leven vormen en bepalen, kunnen hier worden geleerd, ontdekt en geprobeerd.
2. Plein Jeugd: interactieve plek voor het jonge publiek, met de jeugdcollectie van de bibliotheek, installaties, presentaties en activiteiten - al dan niet rond een thema. Met 'chill'-plekken, speelgoedtafels met techniek, een flexibele inrichting en een atelierruimte voor (groeps-)activiteiten als een workshop stop-motion of een tv-studio voor kinderen. Voornamelijk thema's zijn leesvaardigheid en mediawijsheid, en er zijn populair wetenschappelijke onderwerpen als robots of ruimtevaart.
3. GeoGroningen (werktitel): interactieve digitale databank waarmee de gebruiker (Stadler, toerist, wetenschapper, etc.) de stad op een nieuwe en speelse manier kan leren kennen. Kern is een stadsplattegrond die een keur aan data (geografisch, demografisch, cultureel, lifestyle, etc.) kan omzetten in aantrekkelijk en begrijpelijk gepresenteerde visuele informatie.

Kernwaarde van het Forum is dat zij verbinding zoekt en openstaat voor samenwerking met derden. Dat kan in de vorm van inhoudelijke projecten, maar ook als platform voor stadse initiatieven of bijeenkomsten. Zo werkt het Forum al samen met de Stichting Dwarsdiep, VERA, Stichting Prime, Maak Festival, Het Houten Huis, Studium Generale Groningen, Science LinX, Stichting Lezen, Ouder- en kindcafé, Groninger Videolandschap, Schrijversvakschool, MJD en Humanitas. Ook faciliteert zij veelsoortige bijeenkomsten voor clubs als het Koninklijk Natuurkundig Genootschap, Sustainable Society, stedenband Groningen-San Carlos, studieverenigingen als Flanor, en NGO's als Amnesty International. Het Forum wil straks tevens een podium zijn voor activiteiten van Stadlers als optredens van koren of particuliere presentaties.

b. Bibliotheekwerk

Onze nieuwe cultuurnota gaat in op het bibliotheekwerk, met de belofte u nog verder te informeren over de toekomst van de wijkfilialen en de uitwerking van educatie. In uw vergadering rond de Begroting vroeg u tevens naar de mogelijkheden tot uitbreiding van de openingstijden. Ook gaan we in op de herindeling met Ten Boer en Haren.

- Wijkfilialen

In onze cultuurnota benadrukken we het belang van de wijkfilialen. Deze hebben zowel een centrale rol in het gebiedsgericht werken als bij ons doel iedereen bij de samenleving te betrekken. Zo zijn de wijkfilialen in te zetten voor de maatschappelijke opdracht van de Stadsbibliotheek en als Forum-satelliet voor bijvoorbeeld kinderactiviteiten. Zo zijn ze een voornamelijk schakel tussen de stedelijke scholen en het educatieaanbod van het Forum, en bij uitstek voorposten van de actieve rol van het Forum in het sociaal domein.

Groningen heeft landelijk gezien veel wijkfilialen én gaat in tegen de landelijke trend om wijkfilialen te sluiten. Tegelijk zijn wijkfilialen kostbaar en drukken ze stevig op het Forum-budget. We zetten daarom in op goedlopende filialen met een duidelijke

maatschappelijke meerwaarde. Uit onderzoek blijkt dat de filialen in Hoogkerk en Beijum niet goed lopen. Het betreft eigenstandige vestigingen op minder goede locaties. Filialen in vensterscholen of buurtcentra lopen beter, en hebben door de combinatie van functies maatschappelijke meerwaarde. Zo versterken in Lewenborg Het Dok en de bibliotheek elkaar bij het ondersteunen van kwetsbare groepen. Doel is onze filialen tot pijlers in de wijk te maken met een flexibel inzetbare ruimte. Daartoe willen we onderzoeken of ook in Hoogkerk en Beijum een combinatie met andere instellingen mogelijk is.

- *Educatie*

We willen dat Stadgers over voldoende basisvaardigheden beschikken om volwaardig aan de maatschappij te kunnen deelnemen. 8 á 11 procent is echter laaggeletterd, en (mede) daardoor vaker werkeloos of inactief. De digitalisering bemoeilijkt hun situatie, evenals het niet kunnen lezen van bijsluiters. Het gaat niet alleen om ouderen: ook in de leeftijd van 16-24 jaar is 5 procent laaggeletterd. Daarom willen we goed leesonderwijs. Het Forum is hierin onze belangrijkste partner, bijvoorbeeld met de taalcafés en de leesclubs 'Makkelijk Lezen'. Ook worden cursussen verzorgd rond digitale vaardigheden, zoals het invullen van de belastingaangifte. Daarmee geeft het Forum vorm aan haar doelstelling om persoonlijke ontwikkeling te stimuleren.

Na onze subsidiestop voor schoolbibliotheken in 2012 pakten veel scholen deze taak zelf op. Ze kochten boeken in en zochten steun bij ouders. Het Forum zoekt hierin de beste rol. Wel kan de afstand van scholen tot de hoofdvestiging of een filiaal een probleem zijn. De komende tijd gaat het Forum met de scholen in overleg over een zo efficiënt en effectief mogelijke leeseducatie. Inzet is het combineren van wijkfilialen en goed geoutilleerde schoolbibliotheken met professionele ondersteuning vanuit het Forum. We kijken vervolgens hoe we dit 'schoolbibliotheekwerk nieuwe stijl' kunnen ondersteunen.

- *Openingstijden*

De door uw raad gewenste verruiming van openingstijden is gerealiseerd. De centrale bibliotheek is dagelijks een uur langer open, op zaterdag 2 en 's maandags zelfs 4. Ook op zondag is de bibliotheek open. Voor de filialen loopt nu een pilot in Lewenborg. Door te werken met 'self-service' is deze nu open van 8.30-17.30 uur. Op basis van de uitkomst wordt gekeken naar de andere wijkfilialen. Hier zijn wel hindernissen te overwinnen. Door de bezuiniging op het bibliotheekwerk in 2013 is er minder personeel, en in eigenstandige vestigingen is self-service niet mogelijk. Ook kan door andere activiteiten een filiaal niet altijd gelijktijdig open zijn voor publiek. Het Forum blijft echter zoeken naar creatieve oplossingen voor een zo ruim mogelijke openstelling.

- *Ten Boer en Haren*

Na de herindeling in 2019 gaan de filialen Ten Boer en Haren naar verwachting op in het Forum. We verwachten hierbij weinig problemen, aangezien zij tot de ontvlechting van Biblionet per 2015 al onderdeel waren van de Stadsbibliotheek. Grootste knelpunt is de relatief dure huisvesting van deze filialen. De gemeente Ten Boer wil graag al per 2018 over naar het Forum. Wij houden u op de hoogte van ontwikkelingen in dit dossier.

c. *Stripmuseum*

In 2014 stelden we geld beschikbaar om het Stripmuseum tot 2017 open te houden aan de Westerhaven. De bouwvertraging van het Forum zorgde voor een verlenging. De komst van de Primark heeft tot een opleving van de Westerhaven geleid. In het verlengde

daarvan probeerde de verhuurder van het Stripmuseum een hogere huurprijs te bedingen. Na een juridische procedure kan het museum voorsnog op de huidige plek blijven. Naar verwachting is dit mogelijk tot de verhuizing naar het Forum in 2019.

Het Stripmuseum draait naar behoren. De bezoekerscijfers zijn op peil, inhoudelijk is er tevredenheid. In het Forum krijgt het museum een andere invulling: er is een nieuw concept ontwikkeld met de projectnaam Storyworld. Stond eerder de traditionele strip centraal, in Storyworld draait het om 'sequential arts', het beeldverhaal in al zijn vormen. Uniek is de gelijkwaardigheid van strips, animatie en games als eigentijdse visuele 'storytelling'. Het programma wordt actueel en interactief, met de nieuwste audiovisuele en digitale technieken. Bedoeling is dat het publiek ogen en oren tekort komt. Ook op andere plekken in het Forum zullen games, animaties en strips zijn te vinden.

d. Publieksbereik

In 2016 behaalde het Forum een bezoekersrecord. Met een kleine 1,2 miljoen bezoekers werden de cijfers van 2015 met ruim 120.000 overtroffen. De hoofdvestiging en wijkfilialen van de bibliotheek trokken ruim 1.010.000 bezoeken, 100.000 meer dan in 2015. Het filmbezoek steeg met 13.000 naar 113.000. Voor de literaire activiteiten, debatten, talkshows en andere events was er een groei van 3.000 naar 17.000 bezoekers. Daarbij komen nog zo'n 60.000 bezoekers voor de educatieve en commerciële activiteiten. De groei in het de bibliotheekbezoek is mede te danken aan de populariteit van deze plek als studielocatie en de verruiming van de openingstijden. Het bezoek aan film en andere activiteiten groeide door verbreding van de programmering, met bijvoorbeeld méér documentaires en het succesvolle Roald Dahl Festival. Het Forum wordt bezocht door een breed publiek. Daarbij helpt de laagdrempeligheid van de bibliotheekfunctie, maar ook het brede palet van inhoudelijke en educatieve activiteiten dat zich op specifieke doelgroepen richt. Zo was er speciale aandacht voor gezinnen met kinderen (denk aan Roald Dahl Festival) en voor internationale studenten (filmvertoningen met Engelse ondertiteling).

e. Organisatie

Sinds de integratie per 2015 van de Stadsbibliotheek (inclusief het cursusaanbod van de Volksuniversiteit) is het Forum één organisatie met één bestuur en één subsidiestroom. Eerder werd Liga al onderdeel en de debatfunctie via Dwarsdiep verzekerd. Zoals de bezoekerscijfers tonen, werpt de integrale aanpak zijn vruchten af. Ook de samenwerking met Biblionet Groningen verloopt naar wens: informatie wordt gedeeld, projecten samen aangepakt en diensten ingekocht. Forum en Biblionet vormen één netwerk in de provincie Groningen, met één tariefstelsel, gelijke voorwaarden, en sinds kort een nieuw boetevrij abonnement. In het Forum geleende boeken kunnen in de provincie worden ingeleverd en vice versa. Zoals bekend zorgde het samenbrengen van de diverse Forumonderdelen voor de nodige uitdagingen. Nu staat er echter bij de verhuizing straks naar het nieuwe Forum in plaats van een onderdelenpakket voor een bedrijfsverzamelgebouw vanaf aanvang een professionele, goed ingewerkte organisatie.

f. Bedrijfsvoering

Zoals uw raad destijds is toegelicht, verlegde het Forum in 2013 de koers. Het profiel werd aangescherpt, de actuele programmering ingeruild voor een focus op de periode vanaf de opening. Zo kon de organisatie tevens 'sparen' voor het moment waarop het Forum er echt moet staan. Er kwamen forse ingrepen in de bedrijfsvoering. Projecten

werden geschrappt, horeca werd uitbesteed, personeel efficiënter ingezet. Dit alles leidde tot een forse jaarlijkse kostenbesparing.

Ook het invoegen van de Stadsbibliotheek in 2015 ging gepaard met besparingen. Door vereenvoudiging van bibliotheekprocessen en een efficiëncyslag kon de korting van zo'n 1 miljoen euro op het budget voor bibliotheekwerk zonder vermindering van activiteiten worden opgevangen. Met de voornoemde ingrepen kan het Forum de door de gemeente gevraagde reserveringen voor het weerstandsvermogen, de opening, de advieskosten van de inrichting en de eigen bijdrage aan de inrichting realiseren. Wel is de rek er nu uit: verdere ingrepen leiden onvermijdelijk tot beperkingen van het activiteitenaanbod.

Een werkgroep van gemeente en Forum stelde het afgelopen jaar de exploitatiebegroting van het Forum in 2020 (eerste volledige boekjaar) bij. Hierin resteert nog een tekort van 430 duizend euro, zo'n 3 procent van de exploitatiebegroting. Onze inzet is dit terug te dringen naar 0. Indien nodig, kunnen de hiertoe beschikbare buffers bij de Forumstart dit beperkte risico opvangen. In paragraaf 6 gaan we verder in op de Forumexploitatie.

5. Inventaris

Het Groninger Forum wordt bijzonder van buiten én van binnen. Als huurder is het Forum primair verantwoordelijk voor het (niet nagelvaste) inventaris. Daarbij gaat het om alle in pandige voorzieningen, van digitale filmprojectoren tot ontvangstbalies en kasten voor de bibliotheekcollectie. De kosten hiervoor worden geraamd op ruim 11 miljoen euro. Door de maatschappelijk-culturele invulling kan het Forum geen geld uit de markt lenen. In onze brief van december 2013 kondigden we al aan dat we bereid zijn het Forum, net als eerder bijvoorbeeld Martiniplaza en NV Euroborg, hierbij te helpen.

Ons voorstel is het inventaris vanuit de B&Grex te financieren. Dit vraagt een aanvullend krediet ter grootte van de inrichtingskosten. Een deel betaalt het Forum direct terug, het restant voldoet zij via de huur. Met de kredietverstrekking dragen we zorg voor de toegankelijkheid, gebruiksvriendelijkheid en allure van het Forum. Uiteraard resteert het risico op overschrijding van het budget voor de inrichting bij de stichting Groninger Forum. Nadere informatie vindt u in het betreffende raadsvoorstel (nr. 6277236).

6. Exploitatie

Als nieuw boegbeeld van Groningen met (inter)nationale uitstraling vraagt het Forum een pakkende programmering én een duurzame exploitatie. In onze eerdere 'update' van het PvE meldden we nog een tekort in de begroting van de stichting Groninger Forum van 1,1 miljoen euro. Met een aantal maatregelen en herberekeningen hebben we nu voor 1,145 miljoen aan besparingen gerealiseerd. Door een aantal andere uitgangspunten en kosten is het tekort weer opgelopen tot 430 duizend euro, wat gelijk staat aan zo'n 3 procent van de Forumbegroting. Daarmee liggen we op koers voor de opening van het Forum in 2019.

Het terugbrengen van het exploitatietekort is het gevolg van een aantal actuele inzichten en keuzes. Zo is bewust rekening gehouden met het onderhoud op de lange termijn (40 jaar), een modernisering van het Stripmuseum en een adequate beveiliging. Tegelijk is scherp gekeken naar wat echt nodig is. Al het 'overtollig vet' is weggesneden, zonder daarbij concessies te doen aan de opdracht en ambities van het Forum. In de onderstaande tabel geven we het verloop weer naar de huidige Forumbegroting:

Verschillenanalyse openingsbegroting 2020 Forum	structureel voortschrijdend tekort	inzicht, optimalisaties en keuzes
Oorspronkelijk exploitatietekort (berekening 2013)	-1.100.000	
1 herberekening aanvangshuur kostprijsdekkende huur		230.000 voordelig
2 restwaarde 15 miljoen ipv 6 miljoen in huurberekening		103.000 voordelig
3 lagere rente in vastgoedexploitatie en huurberekening		150.000 voordelig
4 herberekening inrichtingskosten		312.000 voordelig
5 efficiëntere bedrijfsvoering		350.000 voordelig
subtotaal voortschrijdend inzicht en optimalisatie	45.000	
6 vervangingsonderhoud vanaf jaar 20 meerekenen in KDH		-225.000 nadelig
7 afschrijving Storyworld (voormalig stripmuseum)		-100.000 nadelig
8 beveiligingskosten		-150.000 nadelig
Nieuw exploitatietekort (berekening 2017)	-430.000	

Toelichting op de tabel:

- Aanscherping en verfijning van de huurberekening naar recente inzichten leidt per saldo tot een structureel voordelig verschil van 260 duizend euro. Gewerkt wordt met een kostprijsdekkende huur, gericht op de lange termijn. Dat betekent dat we vroegtijdig alle toekomstige kosten rond het gebouw in beeld brengen en op basis hiervan kunnen monitoren en waar nodig tijdig bijsturen. Dit voorkomt dat we gedurende de exploitatie van het Forum voor verrassingen komen te staan.
- We zien het Forum als een duurzame investering in het stadsbeeld. De contouren zijn straks, net als het hoofdstation en de Martinitoren, niet meer weg te denken uit onze 'skyline'. Het gebouw vertegenwoordigt dan ook meer restwaarde dan alleen de grond waarop het staat (we richten ons op ongeveer een kwart van de investeringssom). Dit levert een jaarlijks voordeel van 103 duizend euro op in de huurberekening. Aangezien deze situatie afwijkt van de Financiële Verordening, is dit uitgangspunt onderdeel van het reeds genoemde raadsvoorstel rond het Forum.
- De rente waartegen onze gemeente kan lenen is de afgelopen jaren gedaald. Dat levert een huurvoordeel op van 150 duizend euro per jaar.
- Het stadium van de bouw biedt nu goed inzicht in de inrichtingskosten van het Forum. Dit inzicht en keuzes hierin leveren een voordeel op van 310 duizend euro op ten opzichte van de eerdere raming.
- De eerder genoemde efficiëncyslag in de bedrijfsvoering (paragraaf 3f) leidt tot een structureel voordeel van 350 duizend euro.
- Conform de nieuwe richtlijnen voor ons Vastgoedbedrijf werken we voor het Forum met een kostprijsdekkende huur. Daarbij nemen we verantwoordelijkheid voor de lange termijn. In onze vorige berekening was een onderhoudsperiode van 20 jaar verdisconteerd, en niet alle vervanging meegerekend. Nu doen we dat wel en werken we met een termijn van 40 jaar. Dit leidt tot een structurele verhoging van de huurlasten met 225 duizend euro.
- Met de incorporatie in het Forum blijft het Nederlands Stripmuseum voor de stad behouden. Modernisering en inpassing in het algehele Forumconcept vragen echter een investering die tot een extra last van 100 duizend euro per jaar leidt.
- Op basis van de recente kennis rond publieke gebouwen en een benchmark met onder meer het UMCG is de dagelijkse beveiliging van het Forum tegen het licht gehouden. Dit leidt tot een structureel nadeel van 150 duizend euro, waarbij vooral de ruime openingstijden van Forum bijdragen aan de kosten.

Met de huidige maatregelen zijn we, met nog twee jaar te gaan tot de opening, goed op weg naar een gezonde uitgangspositie voor het Forum. We tekenen daarbij aan dat de begroting zoals die er nu ligt is gerealiseerd mét uitbreiding van het aantal openingsuren, de incorporatie van het Stripmuseum, de ontvlechting van Biblionet, een sterk vergrootte bioscoopcapaciteit en het achterblijven van het accres bij de inflatie. Er is kortom een forse inspanning geleverd om tot het huidige resultaat te komen.

De grootte van de investeringen die we als gemeente voor het Forum doen, is voldoende reden voor het toepassen van een second opinion, zoals vorig jaar afgesproken in onze kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2016 (raadsbesluit 5714411). Deze second opinion, te verrichten door een onafhankelijke partij, willen we op korte termijn laten uitvoeren op de actuele begroting van het Groninger Forum voor het eerste volledige boekjaar 2020. De uitkomsten kunnen betrokken worden bij het vervolgproces, waarover we u zoals afgesproken met actuele 'updates' van het PvE van het Forum rapporteren.

Op weg naar 2019 wordt de exploitatiebegroting van de stichting Groninger Forum steeds opnieuw geactualiseerd. Inzet is een gezonde exploitatie, met behoud van de ambities én oog voor de realiteit. Een begroting is immers een raming onder invloed van actuele ontwikkelingen. Daarbij is het Forum in vormgeving en gebruik uniek, wat het werken met bestaande berekeningsmodellen lastig maakt. Voorbeelden van variabelen in de begroting zijn:

- ramingen van onderhouds-, schoonmaak- en de energiekosten zijn gebaseerd op de huidige kennis. Pas als het gebouw er staat blijkt of deze juist zijn ingeschat;
- in het beheer van het gebouw is voor de personele inzet uitgegaan van een aantal aannames. De praktijk moet uitwijzen of dit voldoende is;
- de berekening van het verwachte exploitatietekort gaat ervan uit dat de lasten en inkomsten tot 2019 met 1,5 procent toenemen. Een risico is dat beide geen gelijke tred houden, omdat bijvoorbeeld Cao-afspraken tot hogere lasten leiden.

Het Forum moet dergelijke fluctuaties in eerste instantie zelf in haar begroting opvangen. Lopen inkomsten en uitgaven te veel uit elkaar, dan kan een programmatische bijstelling nodig zijn. Deze situatie geldt echter niet alleen voor het Groninger Forum, maar voor de hele cultuursector.

Daarbij leert de ervaring dat de eerste jaren van een nieuwe publiekstrekker hectisch zijn. Ook het Groninger Museum trok direct na opening uitzonderlijk veel publiek, met zowel positieve als negatieve gevolgen. Immers: meer bezoekers zorgen voor meer inkomsten, maar ook voor meer slijtage aan het pand en een grotere personeelsinzet.

In de regel is er na vijf jaar stabilisatie. De instelling wordt onderdeel van het reguliere aanbod en krijgt reëel zicht op de structurele potentie en bijbehorende inzet. Rond die tijd bereikt bovendien een deel van het Forum personeel de pensioengerechtigde leeftijd. Dat alles maakt dat de Forumbegroting, met ruimte voor leermomenten, nieuwe keuzes en een reëel zicht op de toekomst, op dat moment zijn meer definitieve beslag kan krijgen.

Hoewel hard is gewerkt aan de aanscherping en verfijning van de Forumbegroting, blijft het een voorlopige berekening met de nodige variabelen. Pas op het moment van opening wordt de begroting definitief. We vinden het echter zorgvuldig een oplossing voorhanden

te hebben indien het tekort op dat moment niet volledig is ingelopen. Hiervoor zijn twee reserves inzetbaar:

- speciaal voor aanloopverliezen in de exploitatie van het Forum is destijds een buffer op de gemeentelijke balans ingericht;
- vanaf aanvang van het project zijn in de B&Grex buffers opgenomen om in de bouw eventuele risico's op te vangen.

Bij het naderen van 2020 nemen de onzekerheden in de B&Grex af. Uw raad heeft in de laatst vastgestelde versie kunnen lezen dat het risicoprofiel van de B&Grex zich gunstig ontwikkelt ten opzichte van de beschikbare reserves. Op basis daarvan wordt vrijval uit de B&Grex verwacht. Volgens de huidige berekening kan deze vrijval met de reserve voor de aanloopverliezen van het Forum het geschatte tekort gedurende de eerste 10 tot 15 jaar afdekken. Dat overstijgt ruim de periode van 5 jaar waarin het Forum de begroting op basis van eigen keuzes en ervaringen, met behoud van wijkfilialen, toekomstbestendig kan inrichten.

Tot slot

Groningen is een stad in beweging en dat houden we graag zo. De aanwinst van het Forum draagt hier op prominente wijze aan bij. Met een markant gebouw en een breed aansprekende programmering zetten we Groningen nog steviger op de kaart als stad van cultuur, architectuur, participatie, techniek en bedrijvigheid. Met de huidige voortgang rond van het Forum kijken we dan ook met trots en verwachting uit naar 2019.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink